

การทำรายการ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

บุญยืน จันทร์สว่าง

บทความเกี่ยวกับการทำรายการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนมากจะเน้นเฉพาะการทำรายการวารสารอิเล็กทรอนิกส์และทรัพยากรบนอินเทอร์เน็ตอย่างเช่นเว็บไซต์ แต่ไม่ได้เน้นถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-Books ไว้เลย E-Books เป็นทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ได้มีลักษณะเช่นเอกสารต่อเนื่อง แต่สามารถเข้าถึงได้ด้วยคอมพิวเตอร์ทั้งโดยตรงหรือในระยะไกล นอกจากนั้นกฎและมาตรฐานในการจัดทำรายการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ได้เปลี่ยนแปลงไปและยังคงเปลี่ยนแปลงต่อไป บทความนี้จึงกล่าวถึง E-Books ในฐานะปรากฏการณ์หนึ่ง พร้อมทั้งได้เสนอแนวทางการทำรายการโดยประยุกต์ตามกฎเกณฑ์การทำรายการที่เป็นปัจจุบันที่ครอบคลุมทั้งส่วนที่เป็นเขตข้อมูลความยาวคงที่และเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ซึ่งประกอบด้วยเลขหมู่ชื่อเรื่องแบบฉบับข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเรื่อง ข้อมูลเกี่ยวกับฉบับพิมพ์ ประเภทและจำนวนหน้าของทรัพยากร ข้อมูลเกี่ยวกับการพิมพ์และจัดจำหน่าย ลักษณะทางกายภาพ ชื่อชุด หมายเหตุ และการวิเคราะห์เนื้อหา

Cataloging Electronic Books

Boonyuen Chansawang

Papers on the cataloging of electronic resources have focused on electronic journals and Internet resources such as Web sites and not on electronic books. Electronic books are nonserial monographic resources accessed with a computer either directly or remotely. Rules and standards for cataloging electronic resources have changed and continue to change. This article discusses the electronic books as a unique manifestation and provides practical instruction on the application of current cataloging rules. The cataloging elements covered are control fields and variable data fields, including classification, uniform titles, title information, edition information, type and extent of the resource, publication and distribution information, physical description, series statements, notes, and subject analysis.

การทำรายการ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ *

บุญยืน จันทร์สว่าง **

การทำรายการในปัจจุบันจะเน้นในเรื่องของการเข้าถึงและการจัดระเบียบทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ และหนึ่งในทรัพยากรนั้นก็คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Books ซึ่งเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของสื่อที่ปรากฏขึ้นในฤดูใบไม้ร่วง ปี ค.ศ.1998 และเริ่มแพร่เข้าไปในห้องสมุดในปี ค.ศ.1999 อันเป็นที่น่าสังเกตว่าเป็นระยะเดียวกันกับการปรากฏของเว็บไซต์ netLibrary (<http://www.netlibrary.com>) ที่ทำหน้าที่ในฐานะผู้จัดจำหน่าย เมื่อบรรณารักษ์เริ่มจัดซื้อ E-Books ทำให้เกิดประเด็นใหม่กับห้องสมุดขึ้นมา เช่น การได้รับอนุญาตให้ใช้ (licensing) การจัดซื้อ และการครอบครอง และแน่นอนรวมถึงการทำรายการด้วย ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา E-Books ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในแง่ของอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ บทบาททางการตลาด และการอยู่รอดในฐานะผลิตภัณฑ์ มีบทความมากมายที่กล่าวถึงการทำรายการทรัพยากรบรรณานุกรมที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วารสาร เว็บไซต์ และทรัพยากรอินเทอร์เน็ตอื่นๆ แต่จากการศึกษาวรรณกรรมต่างๆ พบว่าไม่มีบทความที่เน้นถึงการทำรายการ E-Books ได้เลย บทความนี้จึงเป็นการศึกษาการทำรายการ E-Books เฉพาะประเด็นที่สำคัญบางประการ

E-Books คืออะไร

ถ้าทรัพยากรที่นำมาทำรายการอยู่ในรูปของอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งแรกที่ต้องพิจารณาก็คือ คำว่าอิเล็กทรอนิกส์ โดยทั่วไปคำว่า อิเล็กทรอนิกส์ จะหมายถึง สิ่งใดๆ ที่จัดเก็บบนสื่อคลื่นแม่เหล็ก หรือสื่อที่อ่านได้ด้วยแสง เช่น Floppy diskette, Hard drive หรือ CD-ROM หรือสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ในระยะไกลที่จัดเก็บไว้ในเซิร์ฟเวอร์ที่อยู่ห่างไกล เป็นต้น ในพจนานุกรมออนไลน์ของ Merriam Webster ให้คำจำกัดความของคำว่าอิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่าเป็นลักษณะของสิ่งที่ “ทำให้เกิดเป็นผลบนคอมพิวเตอร์หรือโดยผ่านทางคอมพิวเตอร์” คำจำกัดความนี้ใช้ได้ดีกับ E-Books ที่สามารถเข้าถึงได้ทั้งในระยะไกล หรือบนคอมพิวเตอร์ PC หรือคอมพิวเตอร์กระเป๋า (pocket computer) รวมทั้ง E-Books ที่ต้องอาศัยเครื่องอ่านที่เป็นส่วนประกอบขึ้นหนึ่งซึ่งเครื่องดังกล่าวนี้จัดเป็นคอมพิวเตอร์ประเภทหนึ่ง สิ่งที่ทำทลายต่อการตัดสินใจก็คือทรัพยากรนั้นเป็นหนังสือหรือไม่ ถ้าทรัพยากรนั้นมีรูป

* เรียบเรียงจาก Bothmann, Robert. (2004, January). Cataloging Electronic Books. Library Resource & Technical Services. 48(1) : 12-19.

** อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลักษณะเช่นเดียวกับหนังสือ อ่านเหมือนหนังสือ และให้ความรู้สึกเหมือนหนังสือ ต่างกันแต่เพียงว่าเป็นอิเล็กทรอนิกส์ ทรัพยากรนั้นต้องจัดว่าเป็นหนังสือ นอกเหนือจากนี้ ถ้าเป็นไปตามคำนิยามของคำว่า monograph ใน Anglo-American Cataloguing Rules ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับแก้ไข 2002 ที่ระบุไว้ว่า monograph คือทรัพยากรบรรณานุกรมที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง แต่มีความสมบูรณ์หรือมุ่งหวังให้ครบถ้วนสมบูรณ์โดยมีจำนวนเล่ม/ตอนที่แน่นอน เพราะฉะนั้นโดยนิยาม ทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ก็คือ หนังสือ ชนิดหนึ่ง

การอธิบายถึงช่องทางการเข้าถึงเพื่ออ่านเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยทั่วไป ช่องทางการเข้าถึงมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ การเข้าถึงโดยตรง และการเข้าถึงระยะไกล การเข้าถึงโดยตรงจะหมายถึงเพิ่มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่บันทึกและจัดเก็บไว้ใน Hard drive, CD-ROM หรือ Floppy diskette เครื่อง PDA (personal digital assistant) (เช่น PlamPilot) เครื่องคอมพิวเตอร์กระเป๋า หรือเครื่องอ่าน E-Books ตัวอย่างของหนังสือที่เข้าถึงได้โดยตรงที่มีอยู่มากมายคือ CD-ROM ซึ่งเป็นเวอร์ชันอิเล็กทรอนิกส์ที่อาจรวมไปกับหนังสือที่เป็นฉบับพิมพ์ และ E-Books ที่สามารถซื้อจากผู้จัดจำหน่ายได้ เช่น Plam Digital Media (เดิมชื่อ Peanut Press) Barnes and Noble หรือ amazon.com โดยทั่วไปแล้ว E-Books เหล่านี้สามารถดาวน์โหลดและบันทึกเก็บลงใน Disc drive ได้ อีกช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงซึ่งเป็นเรื่องปกติทั่วไปสำหรับห้องสมุดต่างๆ คือ การเข้าถึงระยะไกล โดยที่จะต้องเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตและใช้เบราว์เซอร์เพื่อให้สามารถเข้าถึงเนื้อหาของ E-Books ได้โดยผ่านทางเครือข่ายเฉพาะที่ (LAN) หรือทางเครื่องบริการระยะไกล ผู้ที่จัดจำหน่าย E-Books ประเภทนี้มีอยู่มากมายแต่ที่สำคัญคือ netLibrary, National Academy Press และ Project Gutenberg

ปรากฏการณ์ของ E-Books

หลักเกณฑ์การลงรายการ AACR2 (1978) เป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่ครอบคลุมสื่อทุกประเภทและใช้ได้ดีก่อนที่จะมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การลงรายการหนังสือจะยึดรูปแบบตามกฎในบทที่ 2 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องบทที่ 12 วัสดุประเภทแผ่นที่บทที่ 3 และอื่นๆ ตามที่กำหนด ประเภทของงานที่ผู้ทำรายการผลงานจำลอง (reproduction catalogers) ต้องเกี่ยวข้องก็คือ วัสดุย่อส่วนและเอกสารลักษณะแฟกซ์ (facsimile) สำหรับวัสดุย่อส่วนจะมีกฎเกณฑ์เป็นส่วนเฉพาะในบทที่ 11 ส่วนผลงานประเภทแฟกซ์จะต้องทำตามกฎ AACR2 (2002) ข้อ 1.11A ซึ่งรับกันกับกฎของหอสมุดรัฐสภาอเมริกันที่ชื่อ Library of Congress Rule Interpretations (LCRI) ในบทที่ 9 ของ AACR2 (1998) เป็นกฎสำหรับ “Computer Files” ซึ่งเดิมที่กำหนดเพื่อใช้ในการทำรายการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูล ซอฟต์แวร์ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์บางประเภท ในขณะที่เดียวกันแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ทรัพยากรประเภทแผ่นที่ วัสดุประเภทภาพเคลื่อนไหว และอย่างอื่นที่คล้ายคลึงกัน ที่มีรูปแบบเป็นอิเล็กทรอนิกส์ ได้ถูกนำมาพิจารณาทบพนในแง่ของปริมาณที่มีอยู่จริงเพื่อสร้างกฎซึ่งจะต้องมีการปรับให้เข้ากันกับประเภทของทรัพยากรบรรณานุกรมที่ผู้ทำรายการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม วันเวลาได้เปลี่ยนไป กฎและมาตรฐานที่ใช้ใน

การทำรายการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการอภิปรายถกเถียงกัน และการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าในหลายปีข้างหน้า ดังที่เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของ AACR2 (2001) ในบทที่ 9 ที่ว่าด้วย “Electronics Resources” และการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง (amendments) ที่เริ่มมีขึ้นนับแต่ปี ค.ศ.2001

ในเอกสารชื่อ Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report ของสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมและสถาบันห้องสมุด (International Federation of Library Associations and Institutions: IFLA) ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์ของ E-Books โดยให้นิยามไว้ว่าเป็น “การแสดงออกของงานที่ปรากฏให้เห็น” ปรากฏการณ์นี้อาจจะเป็นรูปของแฟกซ์ที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ (electronic facsimile) เช่น E-Books ที่เผยแพร่โดย netLibrary หรืออาจจะเป็นหนังสือที่เผยแพร่ในรูปแบบของเอกสาร PDF (Portable document format) ซึ่งมีอยู่มากมาย โดยที่เอกสารแฟกซ์จะหมายถึงภาพที่เป็นไปตามนั้นหรือสำเนาที่มุ่ง “อนุรักษ์การเห็นและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ปรากฏแรกเริ่ม” ลักษณะของปรากฏการณ์อาจเกิดจากการจำลองหรือการลอกเลียนแบบที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับซึ่งไม่ประสงค์ที่จะอนุรักษ์การเห็นและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ปรากฏแรกเริ่ม หากแต่มุ่งที่เนื้อหาเป็นเบื้องต้น หอสมุดรัฐสภาอเมริกันได้นิยามการจำลองว่าเป็น “ปรากฏการณ์ที่ทบทวนของงาน (หรือกลุ่มของงาน) หรือปรากฏการณ์ลักษณะอื่น (เช่น การพิมพ์ซ้ำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง) ซึ่งมุ่งหมายให้ทำหน้าที่เป็นเสมือนตัวแทน” โดยมีข้อสังเกตว่าลักษณะทางกายภาพอาจจะแตกต่างไปจากต้นฉบับได้ ตัวอย่างที่ดีที่สุดของผลงานจำลองก็คือ หนังสือที่เป็นเวอร์ชัน HTML ซึ่งเผยแพร่โดย National Academic Press ในแต่ละบทจะเป็นเอกสาร HTML หนึ่งชิ้นและจะไม่มีเลขหน้า หนังสือ E-Books ฉบับ HTML ของ National Academic Press จำนวนมาก จะอยู่ในรูปของเอกสารแฟกซ์ที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งพบได้ใน netLibrary โดยที่เลขหน้าและการจัดหน้าของต้นฉบับพิมพ์จะได้รับการอนุรักษ์ไว้

การพรรณนา E-Books ในระเบียบรายการ (catalog record) อาจทำได้หลากหลายวิธี และวิธีการหนึ่งนั้นคือทำตามแนวทางของ CONSER* ในโมดูล 31 ที่เรียกว่า The multiple version record (หรืออีกชื่อหนึ่งที่รู้จักกันคือ The single record approach) ซึ่งรูปแบบการพรรณนาทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์จะใช้เหมือนกันกับสิ่งพิมพ์ (เว้นเสียแต่ว่าห้องสมุดนั้นๆ จะมีฉบับที่เป็นรูปแบบสิ่งพิมพ์อยู่แล้ว) นอกจากนั้น ผู้ทำรายการอาจพิจารณาว่า E-Books เป็นเช่นเดียวกับเอกสารแฟกซ์และทำรายการเช่นเดียวกับไมโครฟอร์ม ตามกฎของ LCRI 1.11A ซึ่งในแต่ละวิธีดังกล่าวแม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน แต่ก็ถือเป็นแนวทางที่เป็นไปได้ในการจัดการและการนำเสนอทรัพยากร E-Books อย่างไรก็ตามวิธีการเหล่านั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้โดยตรงทั้งหมด นอกเสียจากจะถือว่า E-Books เป็นปรากฏการณ์เฉพาะของตัวมันเองและนำมาใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นเวลาใด หรืออีกนัยหนึ่งไม่ว่าทรัพยากรใดๆ อาจพรรณนาเป็นการเฉพาะและเป็นอิสระ ต่างไปทรัพยากรอื่นๆ ได้ เพราะฉะนั้น

* CONSER คือ Cooperative Online Serials ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

วัตถุประสงค์ของบทความนี้จึงเป็นการนำเสนอเรื่องของ E-Books และแนวทางการทำรายการที่เป็นไปในลักษณะเฉพาะ โดยนำเสนอไปตามลำดับการพรรณนาเพื่อสร้างระเบียบที่เป็นเสมือนตัวแทนของทรัพยากรนั้น สำหรับการทำการรายการเอกสารแฟกซ์ การทำการรายการ E-Book ตามกฎของ CONSER จะไม่นำมากล่าวไว้ในบทความนี้

การทำการรายการ E-Books

ข้อมูลที่น่ามาลงรายการพรรณนาต่อจากนี้ เป็นสิ่งที่ปรากฏในแบบกรอกรายการหนังสือของ OCLC ที่ให้แสดงผลตาม MARC21 Metadata โดยใช้รหัสตามแบบแผนของ MARC 21 สำหรับรหัสเขตข้อมูลย่อย (\$) และสัญลักษณ์เว้นว่าง (#) ของตัวบ่งชี้ (indicators) การพรรณนารายการต่างๆ จะดำเนินการตามกฎ AACR2 ฉบับปรับปรุง 2002 บทที่ 9 “Electronic Resources” และกฎของ LCRI บทที่ 9 ภาพประกอบที่ 1-3 ท้ายบทความเป็นตัวอย่างรายการแบบสมบูรณ์ของ MARC21 ซึ่งสามารถเข้าถึง E-Books ได้โดยตรงจาก Hard Drive การเข้าถึง E-Books จากระยะไกลโดยผ่านเว็บ และการเข้าถึง E-Books โดยตรงจาก CD-ROM ส่วนของรายการทั้ง 12 ส่วนที่นำเสนอเป็นลำดับต่อไปนี้ จะแสดงให้เห็นโดยใช้ตัวอย่างประกอบตามความเหมาะสม

เขตข้อมูลความยาวคงที่ (Control Fields)

การทำการรายการ E-Books จะใช้แบบบันทึกรายการ (work form) ของหนังสือ นั่นคือ Record Type ของ Leader จะใช้รหัส “a” ซึ่งหมายถึง “language material” สิ่งที่สำคัญมากในเขตข้อมูล 008 ของ Control Field ส่วนของหนังสือคือ ตำแหน่งที่ 23 “form of item” จะใช้รหัส “s” ซึ่งหมายถึงวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ผู้ทำการรายการ E-Books จำเป็นต้องเพิ่มเขตข้อมูล 006 เพื่อลงรหัสที่เกี่ยวกับแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์/ทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ โดยในเขตข้อมูล 006 รหัสของ record type คือ “m” ซึ่งกำหนดให้กับทรัพยากรประเภทแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ ส่วนรหัสสำหรับ “type of computer file” ของ E-Books (ตำแหน่งที่ 9) ปกติจะใช้ “d” หมายถึง “document” (ดูจากเขตข้อมูล 008-Computer files ตำแหน่งที่ 26) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นรหัสที่คู่ขนานไปกับรหัส “a” ของ “language material” ใน Record Type ของ Leader ประเภทของรหัสที่ใช้พรรณนารูปแบบเนื้อหาจะอธิบายในเขตข้อมูล 516

006 [m d]

นอกเหนือจากที่กล่าว จะต้องเพิ่มเขตข้อมูล 007 สำหรับทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ (ในที่นี้คือ Computer File) เพื่อระบุเกี่ยวกับ GMD (General Material Designation) โดยเริ่มจาก Category of material (\$a) รหัสคือ “c” ต่อด้วยรหัสเขตข้อมูลย่อยใน 007 ที่นิยามไว้ใน MARC21 Concise Format for Bibliographic Data ตามลำดับดังนี้ คำที่ใช้เรียกเฉพาะ/หรือ SMD (\$b) สี่ (\$d) ขนาด (\$e) และเสียง (\$f) รหัสเขตข้อมูลย่อยใน 007 ที่นอกเหนือจากนี้เป็นรหัสเฉพาะสำหรับรูปภาพดิจิทัล และเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งไม่มีความจำเป็นสำหรับ E-Books

007 c \$b z \$d b \$e n (รหัสเขตข้อมูลย่อยใน 007 สำหรับ E-Books ที่ใช้ในคอมพิวเตอร์ หรือ คอมพิวเตอร์มือถือ)

เขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ (Variable Data Fields: LCCN, ISBN, Classification)

ใน Variable Fields ประกอบด้วย Library of Congress control number (LCCN) ISBN หรือ อาจเป็นหมายเลขของสำนักพิมพ์ที่เป็นที่รู้จักคุ้นเคย และข้อมูลมาตรฐานทั่วไปในระเบียบรายการ สำหรับ E-Books โดยทั่วไปจะลงเลข LCCN และ ISBN ที่กำหนดให้กับทรัพยากรฉบับที่เป็นสิ่งพิมพ์ ข้อมูลเหล่านี้สามารถพบได้บ่อยมากใน CIP (Cataloging in Publication) บนหน้าที่ถัดจากหน้าปกใน แต่ในเวอร์ชันที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์อาจจะปรากฏบนด้านหลังของหน้าปกใน นอกเหนือจากนี้เลข ISBN ของทรัพยากรในเวอร์ชันที่เป็น E-Books ถ้าหากว่ามีก็อาจพบได้ในหน้าก่อนหน้าปกในหรือ ต่อจากข้อมูล CIP ข้อมูลทั้งหมดนี้เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ที่จะนำมาลงรายการ E-Books โดยอาจมีการปรับเพียงเล็กน้อย ในเขตข้อมูล 010 ผู้ทำรายการควรใส่เลข LCCN โดยใช้ \$z เพื่อระบุเลข LCCN นั้นไม่ถูกต้องกับรูปแบบของวัสดุ นอกจากนั้นผู้ทำรายการควรใส่เลข ISBN สำหรับทรัพยากร ที่เป็นสิ่งพิมพ์ด้วยโดยใช้ \$z แตรหัสของ E-Books จะเป็น \$a

LCCN ของสิ่งพิมพ์:	010 ## \$z 0051859
ISBN ของ E-Book:	020 ## \$a 0345447131
ISBN ของสิ่งพิมพ์:	020 ## \$z 0345434684

สำหรับการจัดหมวดหมู่ แต่ละแห่งอาจดำเนินการในแนวทางที่แตกต่างกัน และอาจจะ ขึ้นอยู่กับคู่มือการวิเคราะห์เนื้อหาของทรัพยากร หรือเป็นไปเพื่อให้เหมาะสมกับทรัพยากร บรรณานุกรมชนิดต่างๆ ที่มี ถ้าห้องสมุดจัดให้เข้าถึงวัสดุได้โดยตรงจากบนชั้นที่ใช้ระบบ ทศนิยมดิวอี้หรือระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ผู้ทำรายการก็ต้องกำหนดเลขเรียกวัสดุ แต่ถ้าเป็นการเข้าจากระยะไกล เลขเรียกวัสดุก็ไม่มีคามจำเป็นในการบ่งบอกที่อยู่ เพราะการ บ่งบอกดังกล่าวสามารถทำได้โดยใช้ URI (uniform resource Identifier) อย่างไรก็ตาม อาจจะมีการ กำหนดเลขหมู่ไว้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น เพื่อการตรวจสอบเสมือน (virtual browsing) หรือ การจัดการและพัฒนาทรัพยากร ห้องสมุดบางแห่งอาจจะจัดระบบทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์บน เว็บไซต์โดยใช้แบบแผนการจัดหมู่หลายระบบ ตัวอย่างเว็บไซต์เหล่านั้นมีระบุไว้บนเว็บไซต์ชื่อ Beyond Bookmarks: Schemes for Organizing the Web ซึ่งดูแลรักษาโดย Gerry McKiernan บรรณารักษ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ

Variable Data Fields : ข้อสังเกตในการพรรณา E-Books

Variable Data Fields ซึ่งเป็นส่วนของเขตข้อมูลที่ใช้ในการพรรณารายการบรรณานุกรม ทรัพยากรสิ่งพิมพ์ จะต้องนำมาใช้ในการทำรายการบรรณานุกรมทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ด้วย โดย

ดำเนินการตามกฎการพรรณาที่อธิบายไว้ในบทที่ 1 และ 2 ของ AACR2 (2002) ฉะนั้นในบทความนี้จะยึดตามความคุ้นเคยพื้นฐานที่มีต่อกฎต่างๆ ที่นำมาใช้รวมถึงความรู้พื้นฐานในการทำรายการเอกสารสิ่งพิมพ์ การให้ข้อคิดเห็นอื่นๆ จะเน้นในเรื่องการใช้กฎเฉพาะวัสดุที่อธิบายไว้ใน AACR2 (2002) บทที่ 9 เกี่ยวกับการพรรณาทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำมาประยุกต์กับ E-Books

ชื่อเรื่องแบบฉบับ (Uniform Titles)

E-Books ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ทำรายการไม่จำเป็นต้องกำหนดชื่อเรื่องแบบฉบับให้ ทั้งนี้ไม่ใช่เพียงเพราะ E-Books เป็นส่วนประกอบของสิ่งพิมพ์เท่านั้น หากแต่ในการทำรายการสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องจะมีการกำหนดชื่อเรื่องแบบฉบับให้ในกรณีที่ข้อขัดแย้งเกี่ยวกับชื่อเรื่องในฉบับพิมพ์ต่างๆ การปรากฏของสิ่งพิมพ์ และการจัดพิมพ์ที่แตกต่างออกไปหลากหลายจากต้นฉบับ นอกจากนั้นยังไม่อาจเทียบได้กับการทำรายการหนังสืออีกด้วย ผู้ทำรายการจะต้องอิง AACR2 (2002) บทที่ 25 “Uniform Titles” เพื่อศึกษาคำอธิบายเกี่ยวกับการใช้ชื่อเรื่องแบบฉบับ การทำรายการหนังสือจะไม่มีกำหนดชื่อเรื่องแบบฉบับให้กับหนังสือฉบับที่เป็นปกอ่อน ฉบับที่จัดพิมพ์ใหม่เพื่อความทันสมัย หรือฉบับที่มีหมายเลขแตกต่าง หรือฉบับที่มีความแตกต่างในเรื่องอื่นๆ ถ้าหนังสือเหล่านั้นมีชื่อเรื่องเดียวกันกับฉบับพิมพ์อื่น ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวจะเห็นได้จากส่วนการแจ้งฉบับพิมพ์และปีที่พิมพ์ ผู้ทำรายการควรทำตามกฎ AACR2 (2002) บทที่ 23 ในการกำหนดชื่อเรื่องแบบฉบับเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น เช่น เมื่อหนังสือนั้นเป็นฉบับแปล หรือเมื่อหนังสือนั้นเป็นที่รู้จักแพร่หลายภายใต้ชื่อเรื่องที่แตกต่างกัน หรือเมื่อหนังสือนั้นจัดพิมพ์ภายใต้ชื่อเรื่องหนึ่ง แต่เมื่อมีการพิมพ์ซ้ำกลับใช้ชื่อเรื่องที่แตกต่างกัน ผู้ทำรายการควรใช้รายการหลักฐานแห่งชาติ (National Authority File) เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ทั้งนี้เพราะอาจมีชื่อเรื่องแบบฉบับที่กำหนดไว้ให้เรียบร้อยแล้วก็ได้ ผู้ทำรายการไม่ควรกำหนดชื่อเรื่องแบบฉบับให้กับ E-Books เพียงเพราะยึดจากคุณสมบัติที่เป็นออนไลน์ หรือลักษณะอื่นที่คล้ายคลึงกัน

ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเรื่อง (Title Information)

ข้อมูลส่วนนี้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับทรัพยากรบรรณานุกรมอื่นๆ ทั่วไป กล่าวคือชื่อเรื่องจะต้องคัดลอกมาจากแหล่งสำคัญของข้อมูล (chief source of information) หรือแหล่งอื่นที่เหมาะสมที่นำมาใช้แทนในกรณีที่ไม่มีแหล่งสำคัญของข้อมูล สำหรับแหล่งสำคัญของข้อมูลของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าจะเป็นชนิดใดก็ตาม จะนิยามไว้ใน AACR2 (2002) กฎข้อ 9.0B1 ว่าหมายถึง ตัวทรัพยากร ซึ่งหมายถึงข้อมูลใดๆ ที่นำเสนออย่างเป็นทางการบนแหล่งต่างๆ เช่น Title screen ไฟล์ “about” หรือ “readme” หน้าจอเมนู (menu screen) และ metadata tags นอกจากนั้นข้อมูลต่างๆ ที่แจ้งไว้โดยสำนักพิมพ์ ผู้สร้าง หรือผู้จัดจำหน่าย อาจจะใช้ได้ในกรณีที่ไม่มีปรากฏในแหล่งสำคัญของข้อมูล รวมทั้งข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บไซต์ของสำนักพิมพ์ หรือผู้จัดจำหน่าย ซึ่งให้รายละเอียดที่เจาะจงเฉพาะทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ชนิดใดชนิดหนึ่ง ผู้ทำรายการควรใส่ GMD

ไว้ในวงเล็บเหลี่ยมตามหลังชื่อเรื่องที่เหมาะสม คำระบุ GMD ที่ใช้กับ E-Books ที่ระบุไว้ใน AACR2 (2002) กฎข้อ 1.1C1 รายการที่ 2 คือ [electronic resource] ในกรณีที่ชื่อเรื่องของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ได้มาจากแหล่งข้อมูลเฉพาะแหล่งใดแหล่งหนึ่ง การอ้างถึงแหล่งนั้นไว้ในส่วนหมายเหตุถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ในหนังสือชื่อ Source of Title Note for Internet Resources ของ The OnLine Audiovisual Catalogers, Inc. Cataloging Policy Committee ได้แสดงตัวอย่างที่เป็นประโยชน์ในกรณีของปัญหาเกี่ยวกับการใช้คำที่เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการอ้างถึง

245 14 \$a The skies of Pern \$h [electronic resource] / \$c Anne McCaffrey.

500 ## \$a Title from title page screen.

ข้อมูลเกี่ยวกับฉบับพิมพ์ (Edition Information)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฉบับพิมพ์เท่าที่มีควรแจ้งไว้ในเขตข้อมูล 250 เช่นเดียวกันกับที่ลงให้กับทรัพยากรบรรณานุกรมอื่นๆ ถ้าข้อมูลเกี่ยวกับฉบับพิมพ์ได้มาจากแหล่งอื่นที่นอกเหนือจากแหล่งข้อมูลของชื่อเรื่อง จะต้องอ้างถึงแหล่งของข้อมูลเกี่ยวกับฉบับพิมพ์นั้นไว้ในเขตข้อมูลหมายเหตุ

250 ## \$a 1st Palm Digital ebook ed.

500 ## \$a Ed. statement from distributor's Web site.

ประเภทและจำนวนของทรัพยากร (Type and Extent of Resource)

ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและจำนวนของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ให้ลงไว้ในเขตข้อมูล 256 ในกฎข้อ ที่ 9.3B1 ของ LCRI ได้แนะนำให้ผู้ทำรายการที่ทำรายการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์จากตัววัสดุ (original cataloging) ไม่ต้องลงรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทและจำนวนของทรัพยากร อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดที่เลือกใช้การลงรายการส่วนนี้ในเขตข้อมูล 256 ควรใช้คำว่า “electronic data” และระบุลักษณะต่างๆ ของไฟล์เท่าที่จะสามารถหาได้ ทางเลือกหนึ่งที่ทำได้คือลงรายละเอียดต่างๆ ไว้ในส่วนหมายเหตุตามกฎข้อ 9.7B8 ซึ่งถ้าใช้ทางเลือกนี้ผู้ทำรายการอาจลงรายละเอียดต่างๆ ไว้ในเขตข้อมูล 516 ทั้งนี้เพราะอาจเป็น E-Books ที่ดาวน์โหลดข้อมูลลงบนคอมพิวเตอร์แบบกระเป๋าหิ้วหรือเครื่อง PDA ซึ่งอาจจะมีที่ว่างสำหรับข้อมูลจำกัด ขนาดของไฟล์เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์และควรลงรายการไว้ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของไฟล์ในเขตข้อมูล 256 จะต้องใส่ไว้ในวงเล็บเล็ก () โดยใช้เครื่องหมายโคลอน (:) แยกระหว่างจำนวนระเบียน (records) และไบต์หรือขนาดของไฟล์สำหรับเขตข้อมูล 516 ไม่มีรูปแบบที่กำหนดให้ใช้เอาไว้ ดังนั้นผู้ทำรายการอาจลงรายละเอียดต่างๆ ได้โดยอิสระ

256 ## \$a Electronic data (1 file : 498 kilobytes)

516 ## \$a Electronic text; file size: 498 kilobytes.

การพิมพ์ การจำหน่าย ฯลฯ (Publication, Distribution, Etc.)

การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนอย่างหนึ่งในการแก้ไขกฎในบทที่ 9 คือ ให้ถือว่าทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ที่ค้นคืนได้ในระยะไกลทั้งหมดเป็นสิ่งพิมพ์ สิ่งนี้ไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับ E-Books ที่ผลิตเพื่อการค้า แต่มีความสำคัญสำหรับ E-Books ที่ผลิตโดยบุคคลและเผยแพร่อย่างอิสระบนอินเทอร์เน็ต เช่น เอกสาร HTML ที่สามารถพิจารณาว่าเป็น E-Books ผู้ทำรายการควรใส่ใจกฎข้อ 9.4F4 ที่กล่าวถึงการใช้ลิขสิทธิ์ล่าสุดของทรัพยากรที่มีลิขสิทธิ์หลายปี นอกจากนี้ใน LCRI กฎข้อ 9.4D1 ได้แนะนำให้ผู้ทำรายการประยุกต์ข้อกำหนดทางเลือกของ AACR2 (2002) กฎข้อ 9.4D1 ที่ให้ลงชื่อผู้จำหน่ายไว้โดยระบุหน้าที่ของผู้จำหน่ายไว้ในวงเล็บเหลี่ยม โดยถ้าใช้คำว่า “[distributed by]” ให้ลงไว้หน้าชื่อผู้จำหน่าย แต่ถ้าใช้คำว่า “[distributor]” ให้ลงไว้ต่อจากชื่อผู้จำหน่าย

260 ## \$a New York : \$b Del Rey ; \$b [distributed by] Peanut Press, \$c c2001.

260 ## \$a Philadelphia : \$b Lippincott Williams & Wilkins ; \$a New York : \$b Ovid Technologies [distributor], \$c 2003.

ลักษณะทางกายภาพ (Physical Description)

ลักษณะทางกายภาพของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์จะเปลี่ยนแปลงไปตามประเภทของทรัพยากรที่อยู่ในมือ ข้อมูลทุกอย่างของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์สามารถเข้าถึงได้ในระยะไกล ยกเว้นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพเท่านั้น

สำหรับทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์บนสื่อที่เข้าถึงได้โดยตรง ให้ลงจำนวนลักษณะทางกายภาพและคำระบุเฉพาะวัสดุ (Specific Material Designation: SMD) ทางเลือกเกี่ยวกับการลงรายการลักษณะทางกายภาพที่เป็นทางเลือกใหม่คือคำที่เป็น SMD ให้ใช้คำตามที่ใช้กันโดยทั่วไปได้ดังในปัจจุบันที่ผู้ทำรายการสามารถใช้คำอย่างเช่น CD-ROM, Photo CD หรือ DVD ได้

กฎของ LCRI ฉบับแก้ไข กฎข้อ 9.5B1 ได้ให้คำแนะนำที่เป็นทางเลือกในการทำรายการจากตัววัสดุ (original cataloging) คือผู้ทำรายการยังสามารถลงข้อมูลเกี่ยวกับสีหรือเสียงได้ถ้ามีข้อมูลอยู่

สุดท้าย กฎที่แก้ไขเกี่ยวกับขนาด (dimensions) ได้กำหนดให้เป็นทางเลือกในการลงขนาดของสื่อคือให้ใช้หน่วยเป็นเมตริกได้ อย่างไรก็ตามกฎของ LCRI ข้อ 9.5D1 ระบุว่าทางเลือกนี้ไม่ควรนำมาใช้ ดังนั้น ผู้ทำรายการจะต้องใช้หน่วยอังกฤษในการลงขนาดของสื่อที่เข้าถึงได้โดยตรง

300 ## \$a 1 CD-ROM : \$b sd., col. ; \$c 4? in.

การแจ้งเกี่ยวกับชื่อชุด (Series Statements)

กฎที่ว่าด้วยการคัดลอกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อชุดของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ได้แตกต่างไปจากทรัพยากรบรรณานุกรมอื่นๆ แต่ข้อมูลของสำนักพิมพ์ให้ถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่กำหนด (prescribed source of information) ได้ หมายความว่าข้อมูลเกี่ยวกับชื่อชุดที่พบบนเว็บไซต์ของสำนักพิมพ์หรือผู้จำหน่าย โดยที่ไม่ปรากฏบนตัววัสดุ หรือภาชนะบรรจุหรือเป็นข้อมูลจาก

วัสดุประกอบ ให้ถือว่าเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้และนำมาใช้ในการลงรายการได้ ซึ่งในกรณีเช่นนี้เป็นเรื่องที่พบได้ไม่บ่อยครั้งนักและควรใช้ความสุ่มรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเว็บไซต์นั้นถูกนำมาใช้ในฐานแหล่งของข้อมูล ในกรณีที่ผู้ทำรายการมีความรู้สึกว่าคุณสมบัติของข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นหรือเป็นประโยชน์ต่อการบอกกล่าวถึงทรัพยากร ก็ควรลงรายการข้อมูลเกี่ยวกับชื่อชุดไปตามที่ปรากฏในแหล่งข้อมูล และจะต้องลงวันเดือนปีที่เปิดดูเว็บไซต์ไว้ในเขตข้อมูลหมายเหตุด้วย

490 1# \$a The dragonriders of Pern ; \$v v. 13

500 ## \$a Series statement from distributors Web site (viewed April 27, 2001).

800 2# \$a McCaffrey, Anne. \$t Dragonriders of Pern ; \$v v. 13.

หมายเหตุของ E-Books (Notes for E-Books)

ข้อความหมายเหตุหลายข้อความ เป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นในการลงรายการ E-Books แบบเต็มรูปแบบวิธีการลงรายการหมายเหตุได้เสนอเรียงตามลำดับไว้แล้วใน AACR2 (2002) โดยหมายเหตุเกี่ยวกับลักษณะและขอบเขต (nature and scope note) เป็นหมายเหตุอันดับแรกที่ลงไว้ในเขตข้อมูล 516 หมายเหตุนี้ไม่มีความจำเป็นต้องลงและข้อมูลอาจจะซ้ำซ้อนกับข้อมูลอื่นๆ ที่ลงไว้แล้วก่อนหน้านี้ได้ การลงรายการหมายเหตุอาจจะลงไปตามลำดับอย่างต่อเนื่องได้ในกรณีที่พิจารณาเห็นว่ามีคามจำเป็น ข้อความที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการลงหมายเหตุลักษณะและขอบเขตไม่ได้มีกำหนดเอาไว้ แต่สามารถใช้รูปแบบเช่นเดียวกันกับที่กำหนดไว้ใน ประเภทและจำนวนของทรัพยากร (Type and Extent of Resource) ที่กล่าวมาแล้วในบทความนี้

516 ## \$a Electronic text; file size: 498 kilobytes.

หมายเหตุเกี่ยวกับความต้องการด้านระบบ (system requirement) เป็นหมายเหตุที่จำเป็นต้องลงไว้ในรายการระเบียบเต็มรูปแบบของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับทรัพยากรที่เข้าถึงได้ในระยะไกลจะต้องลงหมายเหตุเกี่ยวกับช่องทางการเข้าถึง (mode of access) ส่วนทรัพยากรที่เข้าถึงได้โดยตรง ผู้ทำรายการจะต้องลงข้อมูลเกี่ยวกับระบบเฉพาะที่ต้องการของฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์เพื่อให้สามารถค้นหาและแยกแยะได้โดยง่าย

538 ## \$a Mode of accesses: World Wide Web.

538 ## \$a System requirements: Plam ebook reader for Windows CE
or Plam OS.

538 ## \$a System requirements: Internet browser.

อนึ่ง ถ้าแหล่งข้อมูลของชื่อเรื่องที่เหมาะสม (title proper) และฉบับพิมพ์ (edition) แตกต่างไปจากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเรื่อง (source of title information) จะต้องระบุแหล่งนั้นไว้ในรายการหมายเหตุโดยแยกไว้เป็นอีกหมายเหตุหนึ่ง ถ้าข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเรื่องหรือฉบับพิมพ์นำมาจากแหล่ง

ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต (โดยทั่วไปคือเว็บไซต์) ผู้ทำรายการจะลงวันเดือนปีที่เปิดดูไว้ในรายการด้วย

500 ## \$a Title from HTML header on publishers Web site (viewed July 16, 2000).

500 ## \$a Title from title page screen.

500 ## \$a Ed. statement from container.

500 ## \$a Ed. statement from publisher's Web site.

ถ้าทรัพยากรนั้นมีปรากฏในรูปแบบอื่น ผู้ทำรายการจะต้องระบุประเภทของรูปแบบของทรัพยากรที่มีนั้นในเขตข้อมูล 530 ซึ่งถ้าพิจารณาในแง่ของส่วนรายการที่มีประโยชน์ระดับประเทศแล้ว หมายเหตุนี้นับว่ามีประโยชน์อย่างมาก แต่ไม่มีความจำเป็นสำหรับรายการของห้องสมุดแห่งใดแห่งหนึ่ง แต่ห้องสมุดนั้นๆ อาจพิจารณาลงหมายเหตุส่วนนี้ไว้ ซึ่งจะเป็นส่วนที่ช่วยผู้ใช้ได้มากในกรณีที่ห้องสมุดมีทรัพยากรในรูปแบบที่แตกต่างนั้นไว้ในครอบครอง

530 ## \$a Also available in print.

การวิเคราะห์เนื้อหา (Subject Analysis)

ผู้ทำรายการควรกำหนดหัวเรื่องให้กับ E-Books ทุกเล่มโดยดูจากเนื้อหาของทรัพยากร ผู้ทำรายการไม่ควรใช้หัวเรื่องย่อยกำหนดรูปแบบที่เป็นตารางลอย (free-floating form subdivision) ในการแบ่งย่อยเนื้อหาในฐานข้อมูลหรือซอฟต์แวร์ ทั้งนี้เพราะคำเหล่านี้เป็นคำที่มีความหมายแคบมากๆ และควรใช้กับฐานข้อมูลที่แท้จริงหรือซอฟต์แวร์ประยุกต์เท่านั้น ตัวอย่างการแบ่งย่อยที่เหมาะสมสามารถดูได้จากการแบ่งย่อยใน Bibliography of the History of Art ซึ่งเป็นฐานข้อมูลหรือ Microsoft Office 2000 ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์

นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์เนื้อหา ห้องสมุดอาจจะจำเป็นต้องบอกถึงรูปแบบของผลงาน โดยใช้คำที่ระบุถึงรูปแบบ/ประเภทของผลงาน ซึ่งคำเหล่านี้อาจจะเป็นประโยชน์ในการสืบค้นแบบเชื่อมคำ (post-coordinate searches) หรือเป็นเช่นตะขอที่จะเกี่ยวประเภทของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ออกมาได้ คำระบุรูปแบบ/ประเภทที่นิยมใช้กันมากที่สุดสำหรับ E-Books คือ “Electronic books” ซึ่งนำมาจากหัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ปัจจุบันในหนังสือ MARC21 2002 Concise Edition จำเป็นต้องมีเขตข้อมูล 655 ที่ตัวบ่งชี้ตัวที่ 2 จะเป็นเช่นเดียวกับเขตข้อมูลหัวเรื่อง (subject tag) นั่นคือ ถ้าใช้หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ตัวบ่งชี้ตัวที่ 2 ที่ต้องใช้คือ 0 (zero) ในกรณีที่คำระบุรูปแบบ/ประเภทที่เหมาะสมไม่มีปรากฏในอรรถาภิธานต่างๆ (thesauri) ก็อนุโลมให้กำหนดคำใหม่ขึ้นมาได้ ในกรณีนี้จะต้องมีการอ้างอิงถึงโดยระบุแหล่งของคำไว้ในเขตข้อมูล \$2 และถ้าเป็นคำที่กำหนดขึ้นเองให้ระบุลงไปว่า “\$2 local” ผู้ทำรายการจะต้องใส่ใจในการจัดการเกี่ยวกับคำที่กำหนดขึ้นเอง และคำใน ระบบควบคุมหลักฐาน (authority control system) และไม่ควรกำหนดคำขึ้นใหม่ถ้าไม่มีความจำเป็น

655 #0 \$a Electronic books.

655 #7 \$a Interactive textbooks. \$2 local

สรุป (Conclusion)

การทำรายการ E-Books มีขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นมาเป็นพิเศษเล็กน้อยที่นอกเหนือไปจากการทำรายการสิ่งพิมพ์ ผู้ทำรายการพึงระลึกไว้เสมอว่าการทำรายการที่ดีจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเพื่อให้บรรลุประโยชน์การใช้สอย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎการลงรายการ AACR2 (2002) บทที่ 1, 2 และ 9 กฎของ LCRI (Library of Congress Rule Interpretations) รูปแบบการลงรายการบรรณานุกรมของ MARC 21 (MARC 21 Format for Bibliographic Data) และที่สำคัญคือผู้ทำรายการคนอื่นๆ

หลักสำคัญที่พึงระลึกถึงเมื่อทำรายการ E-Books คือ

- การอ้างถึงแหล่งของชื่อเรื่องและแหล่งของข้อมูลเกี่ยวกับฉบับพิมพ์ ถ้าแหล่งนั้นแตกต่างไปจากแหล่งของชื่อเรื่องบนหน้าปกใน
- ระบุช่องทางการเข้าถึง (mode of access) หรือ ความต้องการด้านระบบ (system requirement) ซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเป็นต่อการใช้
- ต้องใส่รหัสพิเศษที่กำหนดให้กับลักษณะอิเล็กทรอนิกส์ของ E-Book

นอกจากนั้น ผู้ทำรายการยังต้องระลึกไว้เสมอว่าจะต้องพยายามทุกวิถีทางในการติดตามให้ทันกับกฎและมาตรฐานต่างๆ ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เสมอ การยึดมั่นกับกฎและมาตรฐานที่เป็นปัจจุบันเป็นการช่วยให้เห็นว่าการพรรณนาทรัพยากรอย่างมีแบบแผนเป็นสิ่งจำเป็น การทำตามขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นจะทำให้ข้อมูลพรรณนาของทรัพยากรที่นำมาทำรายการมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเครื่องช่วยสำหรับผู้ทำรายการคนอื่นๆ ในการจำแนกแยกแยะทรัพยากรชนิดเดียวกันและเป็นการให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อผู้ใช้ในการระบุแหล่งที่อยู่และใช้ E-Books

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างระเบียบรายการของ OCLC

- ▶ Type: a ELv1: l Srce: d Audn: Ctrl: Lang: eng
- ▶ Blv1 : m Form: s Conf: 0 Biog: Mrec: Ctry: nyu
- ▶ Cont: Gpub: LitF: f ndex: 0
- ▶ Desc: a Illus: b Fest: 0 DtSt: s Dates: 2000, ?

- ▶ 1 010 #z 00-51859 ?
- ▶ 2 006 [m d] ?
- ▶ 3 007 c #b z #d b #e n ?
- ▶ 4 020 0345447131 (e-book) ?
- ▶ 5 020 #z 0345434684 (print) ?
- ▶ 6 050 04 PS3563.A255 #b S55 ?
- ▶ 7 100 1 McCaffrey, Anne. ?
- ▶ 8 245 14 The skies of Pern #h [electronic resource] / #c Anne McCaffrey. ?
- ▶ 9 250 1st Palm Digital Media ed. ?
- ▶ 10 260 New York : #b Del Rey ; #a Santa Clara, Calif. : #b [distributed by] Palm Digital Media, #c 2001. ?
- ▶ 11 490 1 The dragonriders of Pern ; #v v. 13 ?
- ▶ 12 516 Electronic text ; file size: 497 kilobytes. ?
- ▶ 13 538 System requirements: Palm ebook reader for Windows CE, PocketPC, Palm OS, Macintosh or Windows operating Systems. ?
- ▶ 14 500 Title from title page screen, viewed Mar. 18, 2003. ?
- ▶ 15 500 Ed. and series statements from distributors Web site, viewed Mar. 18, 2003. ?
- ▶ 16 530 Also available in print. ?
- ▶ 17 500 Maps on lining papers. ?
- ▶ 18 650 0 Pern (Imaginary place) #v Fiction. ?
- ▶ 19 650 0 Life on other planets #v Fiction. ?
- ▶ 20 650 0 Space colonies #v Fiction. ?
- ▶ 21 650 0 Dragons #v Fiction. ?
- ▶ 22 655 7 Science fiction. #2 gsafd ?
- ▶ 23 655 0 Electronic books. ?
- ▶ 24 776 0 McCaffrey, Anne. #t Skies of Pern. #b 1st ed. #d New York : Del Rey, 2001. #h viii, 434 p. : maps ; 24 cm. #w (DLC) 00-51859 #z 0345434684 ?
- ▶ 25 800 1 McCaffrey, Anne. #t Dragonriders of Pern ; #v. 13. ?

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างระเบียบของ E-Book ที่เข้าถึงได้โดยตรงบน Hard Drive

- Type: a ELv1: l Srce: d Audn: Ctrl: Lang: eng
 ► Blv1 : m Form: s Conf: 0 Biog: Mrec: Ctry: pau
 Cont: b Gpub: LitF: 0 ndex: 1
 ► Desc: a Illus: Fest: 0 DtSt: s Dates: 2001, ?
- 1 006 [m d] ?
 ► 2 007 c #b z #d b #e n ?
 ► 3 050 4 RTS1 ?
 ► 4 245 04 The Lippincott manual of nursing practice #h [electronic resource]. ?
 ► 5 246 3 Nursing practice ?
 ► 6 250 7th ed. ?
 ► 7 260 Philadelphia, Penn. : #b Lippincott ; #a New York : #b Ovid Technologies
 [distributor], #c 2001. ?
 ► 8 516 Electronic text. ?
 ► 9 538 Mode of access: World Wide Web. ?
 ► 10 500 Title from Books@Ovid opening page, viewed Nov. 12, 2002. ?
 ► 11 500 Ed. statements from preface. ?
 ► 12 500 Sandra M. Nettina [editor]. – Preface. ?
 ► 13 500 Electronic text contains search engine. ?
 ► 14 530 Also available in print . ?
 ► 15 506 Access restricted to subscribers. ?
 ► 16 504 Includes bibliographical references and index. ?
 ► 17 650 0 Nursing #v Handbooks, manuals, etc. ?
 ► 18 655 0 Electronic books. ?
 ► 19 700 1 Nettina, Sandra M. ?
 ► 20 856 40 #u http:// gateway. ovid. com/ autologin. html #z Select “Book@Ovid”
 from the menu and select the title from the lists. ?

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างระเบียบของ E-Book ที่เข้าถึงโดยระยะไกลทางเว็บบอร์ดเว็บ

►	Type:	a	ELv1:	I	Srce:	d	Audn:		Ctrl:		Lang:	eng		
►	Blv1 :	m	Form:	s	Conf:	0	Biog:		Mrec:		Ctry:	mau		
			Cont:		Gpub:		LitF:	0	ndex:	0				
►	Desc:	a	Illus:		Fest:	0	DtSt:	s	Dates:	2001,		?		
►	1	006			[m	d	] ?							
►	2	007			c	#b	o	#d	c	#e	g	#f	a ?	
►	3	020			0072445203								?	
►	4	050	4		T57.6	#b.	H53						?	
►	5	100	1		Hillier, Frederick S.								?	
►	6	245	10		Introduction to operations research	#h	[electronic resource]	:	#b	interactive	etext	/	#c	Frederick S. Hillier, Gerald J. Lieberman ; cases developed by Karl Schmedders and Molly Stephens ; tutorial software developed by Mark Hillier and Michael O • Sullivan. ?
►	7	250			7th ed., release 2.0.									?
►	8	260			Boston :	#b	McGraw-Hill,	#c	c2001.					?
►	9	300			1 CD-ROM :	#b	sd., col. ;	#c	4 ? in.					?
►	10	516			Electronic text of the print version which includes movie and sound clips, hypertext links, additional resources not included in the print, and makes use of spreadsheets and modeling software.									?
►	11	538			System requirements: Pentium 133MHz or better; 32 MB Ram; Windows 95 / 98 / NT; Soundblaster audiocard, CD-ROM drive, 640 x 480 x 256 color monitor, Acrobat 4.0, Quick Time 4.0 (both included on disc), Internet browser (Netscape 3.0 or Internet Explorer 3.0), Microsoft Excel, MPL Modeling System (included on disc).									?
►	12	538			System requirements for Macintosh : PowerMac compatible (only the Excel files and OR Tutor will run on a Macintosh).									?
►	13	500			Title from "e-Text Main Menu" screen.									?
►	14	500			Includes indexes.									?
►	15	500			Distributed with print version of: Introduction to operations research.									?
►	16	530			Also available in print.									?
►	17	650	0		Operation research.									?
►	18	655	0		Electronic books.									?
►	19	700	1		Lieberman, Gerald J.									?
►	20	700	1		Schmedders, Karl.									?
►	21	700	1		Stephens, Molly.									?
►	22	700	1		Hillier, Mark S.									?
►	23	700	1		O' Sullivan, M. #q (Michael)									?
►	24	776	0		#7 plam #a Hillier, Frederick S. #t Introduction to operations research. #b 7th ed. #z 0072321695 #w (DLC) 00025683 #w (OCoLC) 43555349									?

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างระเบียนของ E-Book ที่เข้าถึงได้โดยตรงจาก CD-ROM